

Institut
pro křesťansko-demokratickou
politiku

Několik poznámek na obranu manželství

JUDr. Jakub Kříž, Ph.D

Advokát a vysokoškolský pedagog

Obsah

1	Pojem manželství	3
1.1	<i>Člověk jako bytost navazující vztahy</i>	3
1.2	<i>Vztah výjimečné povahy</i>	3
1.3	<i>Vnitřní uspořádání manželství</i>	3
1.4	<i>Pojmy označují realitu</i>	4
1.5	<i>Dvě osoby stejného pohlaví nejsou manželství schopny</i>	4
2	K některým argumentům revizionistické kampaně	5
2.1	<i>Stejná láska, stejná práva</i>	5
2.2	<i>Diskriminace</i>	5
2.3	<i>Děti</i>	5
2.4	<i>Manželství se vyvíjí</i>	6
2.5	<i>Na půli cesty</i>	6
3	Důsledky legální redefinice manželství	6
3.1	<i>Jde o symbol</i>	6
3.2	<i>Další oslabení rodiny</i>	7
3.3	<i>Nediskriminovat nebude snadné</i>	7
3.4	<i>Legalizace obchodu s dětmi a ženami</i>	7
3.5	<i>Ohrožení svobody svědomí a vyznání</i>	8
4	Závěrem	8
5	Použité zdroje	9

Institut pro křesťansko-demokratickou politiku a Konrad-Adenauer-Stiftung nenesou žádnou odpovědnost za fakta či názory vyjádřené v této publikaci. Názory publikované v této studii nejsou názory IKDP a ani Konrad-Adenauer-Stiftung. Plná zodpovědnost za názory leží na autorovi publikace.

Všechna práva jsou vyhrazena. Není povoleno kopírovat, reprodukovat nebo znovu vydávat obsah této publikace s výjimkou osobní potřeby. Všechny ostatní formy vyžadují povolení vydavatele.

Institut pro křesťansko-demokratickou politiku z.ú.

2018

1 Pojem manželství

1.1 Člověk jako bytost navazující vztahy

Člověk je bytost z povahy společenská: svého naplnění nemůže dosáhnout sám, ale spolupracuje na něm s ostatními lidmi. Nutně proto navazuje vztahy a vytváří společenství a společnosti. Mnohé z nich jsou neformální povahy a společnost nemá potřebu regulovat jejich podobu právní cestou. To se týká například přátelství, které je jedním z nejcennějších mezilidských vztahů.

Mnohé jiné projevy lidské sociability jsou naopak právně upraveny. Svůj výraz nacházejí například v konceptu právnické osoby (spolky, obchodní společnosti), závazkových právních vztahů (vztahy mezi účastníky obchodu), absolutních práv či rodinného statusu (vztah rodič – dítě).

Každý právní institut má přitom svůj účel a s ohledem na něj je upraven. Právní úprava vztahů mezi společníky obchodní společnosti tak zcela opomíjí otázku vzájemné věrnosti či spolužití a soustředí se výhradně na otázky rozhodování, jednání navenek a na ekonomické vztahy.

1.2 Vztah výjimečné povahy

Mezi mnoha vztahy vytvářenými člověkem však existuje takový, který nese zcela zvláštní znaky. Jeho účastníci spolu úplně sdílejí celý život včetně jeho nejintimnější součásti v podobě sexuality. Jedná se o vztah výlučný a trvalý, neboť sdílení všeho vylučuje dělení se s někým dalším. Toto vzájemné sdílení na úrovni duševní i tělesné je otevřeno plodnosti: jeho plodem (nikoliv však nutnou podmínkou) jsou děti počaté při vzájemném tělesném sdílení.

Úplnost tohoto vztahu jej odlišuje od všech ostatních. Nezahrnuje pouze duševní složku osoby (jako přátelství), ale také jeho složku tělesnou. Nejde jen o určitou složku tělesnosti, ale o její plnou tělesnou odevzdanost. Takového tělesného sjednocení jsou účastníci vztahu schopni s ohledem na vzájemně se doplňující pohlavní uspořádání. Toto tělesné sjednocení přitom podtrhuje nesoběstačnost člověka v některých svých významných biologických funkcích. Přestože ve většině z nich je soběstačný, tak pokud jde o předávání života, nevystačí si sám. Potřebuje spolupráci s osobou opačného pohlaví. Bez toho není předání života sexuálním aktem možné.

Zaměření na děti tak není nahodilým znakem takového vztahu, ale jeho hlubokou předurčeností či daností. Nejde zde o děti jako o obecný princip, ale o zaměření ke zplození a výchově vlastních dětí. Tedy dětí, které se rodí ze vztahu a do vztahu v důsledku milostného aktu. Nejde o děti „vzniklé“ jinak a jinde a do tohoto vztahu dodané z vnějšku.

Realita takového vztahu mezi dvěma osobami se označuje pojmem manželství.

Z popsaného pak vyplývá, že této reality jsou schopni pouze muž a žena.

1.3 Vnitřní uspořádání manželství

Z pochopení, že manželství představuje společenství muže a ženy, které je dovršeno a stvrzováno plodícím manželským aktem, vyplývají určité požadavky na vnitřní uspořádání takového mezilidského vztahu.

Předně jde o požadavek stability a vzájemné věrnosti. Oba korespondují jak s úplným odevzdáním se manželskému partnerovi (zůstat spolu „v dobrém i ve zlém“, nebo dokud manžele „smrt nerozdělí“), tak se zaměřením na děti, které mají nezczizitelné právo vyrůstat ve své biologické rodině se svými biologickými rodiči.

Právní řády reflektují důležitost manželství. Poskytují mu mimořádnou ochranu. Český občanský zákoník tak staví na povinnosti manželů navzájem se ctít, být si věrni, žít spolu, vzájemně respektovat svou důstojnost, podporovat se, udržovat rodinné společenství, vytvářet zdravé rodinné prostředí a společně pečovat o děti (§ 687 odst. 1 občanského zákoníku).

Zvláštní význam manželství mezi ostatními právně uznanými mezilidskými vztahy a jeho specifická vnitřní struktura vedou zákonodárce ke zvýšené pozornosti, kterou věnuje uzavření manželství. Ke vstupu do manželství se proto vyžaduje svoboda. Tato svoboda se také zákonnou normou zajišťuje (srov. § 656 odst. 1 občanského zákoníku). Manželství je ze své povahy veřejným aktem, pro který společnost vyžaduje dokonce přítomnost dvou svědků („sňatečný obřad je veřejný a slavnostní; činí se v přítomnosti dvou svědků“, § 656 odst. 2 občanského zákoníku).

1.4 Pojmy označují realitu

Pojmy jsou jednotky našeho myšlení a označují určitou skutečnost. Pojem *pes* označuje něco konkrétního a pojem *klavír* také. Zákonodárce může sice stanovit a vynucovat povinnost používat výraz *pes* pro klavír a naopak, tím ale nic nezmění na objektivní existenci psů a klavírů a na tom, že psy je nutné venčit, zatímco klavíry ladit.

Zastánci redefinice manželství vycházejí z přesvědčení, že manželstvím je cokoliv, na čem se společnost usnese, že jí bude. Z hlediska státního vynucování to jistě může být pravda (stejně jako se může společnost usnést, kdo je člověkem a kdo nikoliv a stát tak některé lidi za lidi považovat nemusí), z hlediska objektivních struktur skutečnosti nikoliv. Stát v takovém případě pouze zastírá skutečnou realitu, mate pojmy a institucionalizuje nespravedlnost.

1.5 Dvě osoby stejného pohlaví nejsou manželství schopny

Výše popsaného vztahu, který označujeme pojmem manželství, nejsou osoby stejného pohlaví schopny.

Mohou sice navázat subjektivně hluboký mezilidský vztah, nejsou však objektivně schopny vztahu komplexního zahrnujícího jak duševní, tak tělesný rozměr lidské existence. V sexuální oblasti u nich nedochází k tělesnému sjednocení: zjevně spolu nesdílejí celou svoji sexualitu společně s její plodivou potencí.

Stejně tak nemůže ze vztahu dvou osob stejného pohlaví vzejít dítě.

Obě tyto skutečnosti dávají zcela odlišnou strukturu vztahu dvou osob stejného pohlaví. Nenajdeme zde ani rozumný důvod pro výlučnost takového vztahu (vztah pouze mezi dvěma osobami), pro jeho trvalost, povinnost žít spolu, být si věrni atd. Tyto znaky, které vyplývají z přirozené povahy manželství, nemají v případě stejnopohlavních svazků stejný vztah k jeho vnitřní povaze.

---

2 K některým argumentům revizionistické kampaně

2.1 Stejná láska, stejná práva

Ústředním mottem kampaně se stalo, že „láska je jedna a nemá hetero nebo homo verzi, tak i manželství má být jen jedno“.

Tento slogan vychází z pojetí manželství jako svazku dvou zamilovaných, kteří spolu chtějí sdílet výhody i obtíže společného života. Jsou-li zde dvě takové osoby, stát jim má poskytnout odpovídající právní nástroj, který jim umožní takový svazek formalizovat. Stát má prý mít totiž zájem na tom, aby vztahy milujících se osob byly oceňovány. Veřejná moc by měla prý vycházet vstříc potřebám účastníků svůj vztah právně uspořádat. Tímto nástrojem se má stát institut manželství.

Ani milostné vzplanutí, ani touha žít společně nejsou podstatným prvkem manželství. Naplňovat tyto potřeby mohou v současné liberální společnosti lidé s kýmkoliv a v jakémkoliv uspořádání, přičemž soukromé právo jim poskytuje dostatečné prostředky, aby své vztahy uspořádali také v právní rovině. Oba motivy ani neposkytují dostatečné důvody pro mimořádný zásah státu, který by vytvořil zvláštní právní institut.

2.2 Diskriminace

Současný stav, kdy osoby stejného pohlaví nemohou uzavírat manželství, ale pouze registrované partnerství, označuje revizionistická kampaň údajně za diskriminační. Ten je vystavěn na falešném předpokladu, že jakékoliv rozdílné zacházení je nespravedlivé.

Základním předpokladem nespravedlivé diskriminace je vždy srovnatelná situace. Jestliže společnost uděluje manželství specifické postavení s ohledem na jeho účel (společenství celého života, včetně tělesné dimenze, a zaměření k dětem) a osoby stejného pohlaví nejsou tohoto účelu schopny dosáhnout, není diskriminace pojmově vůbec možná.

Neobstojí ani argument, že k tomuto odlišnému zacházení dochází z důvodu sexuální orientace. Heterosexuální orientace není podmínkou uzavření manželství, tak jako homosexuální není jeho překážkou. Státní autorita se přeci při uzavírání manželství mezi mužem a ženou totiž o jejich sexuální orientaci vůbec nezajímá. Docela jí stačí, že přichází se zájmem o sňatek žena a muž.

2.3 Děti

Častým argumentem ve prospěch redefinice manželství je ochrana dětí, které se již dnes v některých stejnopohlavních vztazích vyskytují.

Argumentuje-li se právy dětí, pak je třeba na prvním místě upozornit, že dítě má především „právo znát své rodiče“ a také má „právo na jejich péči“ (čl. 7 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte). Stejnopohlavní páry nikdy spolu nevytvoří rodiče dítěte.

Děti jsou do prostředí stejnopohlavního páru vždy „dodány“ z venku: například z dřívějšího heterosexuálního vztahu, prostřednictvím *in vitro fertilizace* za pomoci pohlavních buněk třetí osoby, nebo jsou nakoupeny prostřednictvím náhradního mateřství.

Děti ve stejnopohlavním manželství nejsou plodem vzájemné lásky partnerů. Situace, kdy se v jejich vztahu vyskytují, jsou z povahy věci mimořádné a je třeba je za mimořádné pokládat i z hlediska právního. Nakonec zakládat nepřímo nějaké „právo“ stejnopohlavních partnerů na dítě by znamenalo upřednostnit jejich zájmy před zájmy dítěte.

2.4 Manželství se vyvíjí

Často se používá argument, že manželství se v průběhu staletí vyvíjelo – je tedy na místě, aby vývoj pokračoval dále. Novým stupněm vývoje má být manželství osob stejného pohlaví.

Nelze upřít, že právní úpravy manželství skutečně procházejí vývojem. To se ale týká toho, *jak* je manželství upraveno (např. jaká mají manželé vzájemná práva). V našem civilizačním okruhu ovšem nelze historicky vystopovat jakýkoli vývoj ohledně toho, *co* manželství je (svazek jednoho muže a jedné ženy). V této oblasti k žádnému vývoji zcela jistě nikdy nedošlo. Z toho vyplývá, že návrh na redefinici představuje radikální změnu celého paradigmatu.

2.5 Na půli cesty

Pro úplnost je nakonec třeba zmínit i jistou logickou nedůslednost zastánců redefinice manželství.

Všechny jimi uváděné argumenty by totiž mohly platit nejen pro vztahy dvou osob stejného pohlaví, ale i pro řadu dalších mezilidských vztahů, jako jsou například polyamorní vztahy či vztahy nemanželských osob z různých důvodů společně pečujících o děti. Ty však mají být i nadále z okruhu kandidátů manželství vynechány. Stojí za pozornost, že například v USA již zaznívají požadavky na tzv. minimální manželství, ve kterém jedinci mohou mít manželský vztah s více než s jednou osobou, recipročně či asymetricky, bez ohledu na pohlaví a na počet stran, na povahu vzájemného vztahu a na to, která práva a povinnosti spolu vzájemně sdílejí. Pokud bychom proto důsledně prodloužili logiku zastánců reformy manželství i na tyto situace, stane se z manželství právní pojem vpravdě velmi vzdálený svému původnímu účelu.

3 Důsledky legální redefinice manželství

3.1 Jde o symbol

Skutečným důvodem pokusů o novou definici manželství je proto především symbolická hodnota manželství. To tvrdí dokonce sami zastánci, když odmítají materiální „zrovnoprávnění“ registrovaného partnerství s manželstvím. Registrované partnerství už nestačí. Požaduje se rovnou manželství.

Hlasování o stejnopohlavním manželství tak už není hlasováním o svobodném výběru životního stylu, ale o tom, zda se osobám stejného pohlaví poskytne exkluzivního postavení, které dosud v celých dějinách bylo vyhrazeno manželství v jeho původním významu.

Redefinice manželství je tak především symbolem snahy o budování nového světa.

Není však pravdou, že jde o změnu, která některým „určitě pomůže“, ale „nikomu přeci neuškodí“.

3.2 Další oslabení rodiny

Předně jde o další oslabení rodiny. Jistě nikoliv první: rodina je oslabována již po desetiletí. Oslabuje ji na prvním místě stále větší materializace společnosti.

Na druhém místě rodinu oslabuje sobectví a ochablost v postojích oběti a věrnosti. Zde je třeba připomenout, že stát, namísto aby autonomii rodiny respektoval, vytrvale usiluje o to přebírat výchovné poslání rodiny. Nakonec třetí oslabení vychází z toho, že škola již v raném věku dětí zavádí sexuální výchovu, čímž ji vytrhuje z rodinného prostředí. Místo výchovy nastupuje výcvik, jemuž chybí intimita rodiny a vazba na vztah něhy a lásky, které dítě může v rodině zažívat.

3.3 Nediskriminovat nebude snadné

Kulturní prostředí našeho života mimo jiné ovlivňují také právní normy. Redefinice manželství přinese změny v tom, co je dnes považováno za ideál rodinného uspořádání. A dá se očekávat, že se nestabilita manželství ještě zvýší.

Současně bude rozostřen ideál rodinného uspořádání ve formátu „matka – otec – děti“. Nejrůznější modely rodinného uspořádání budou považovány za rovnocenné. A to i proto, že také stejnopohlavní páry budou požívat privilegia manželství.

Aby nedocházelo k verbální diskriminaci stejnopohlavních „rodičů“, potlačilo se v některých zemích používání standardních termínů *otec* a *matka* a nahradily je rodičem A, rodičem B (případně také rodičem C). To má vážný dopad. Rozdíl mezi matkou a otcem pozná i malé dítě. Ale použitím pojmů jako jsou rodič A a rodič B se právní významy vzdalují dětskému světu.

Na druhou stranu se nejspíše bude muset nově rozlišovat, o jaký typ manželství půjde: zda heterosexuální či stejnopohlavní. Každé z nich bude mít totiž jiné potřeby. Ve výsledku se tak může stát, že míra „diskriminace“ nakonec ještě vzroste.

3.4 Legalizace obchodu s dětmi a ženami

Budou-li požívat stejnopohlavní vztahy stejného statusu jako manželství, bude jejich svazek společensky chápán jako cesta k založení rodiny a k řádné výchově dětí (§ 655 občanského zákoníku). Dá se očekávat, že tím bude sílit tlak na legitimizaci různých způsobů obstarávání dětí do těchto svazků.

V českém právním řádu tak stoupne tlak na legalizaci tzv. náhradního mateřství (pronájmu dělohy). V něm je dítě chápáno jako předmět obchodu. Budoucí „rodiče“ si objednávají jeho početí i odnošení. Ženě je upřeno, aby se stala dítěti matkou. Je degradována na pouhý výrobní prostředek. Dochází k odtržení genetického a biologického mateřství.

Na pořízení dítěte metodou náhradního mateřství se podílejí nejméně tři osoby, ale může to být i více. Původní rodiče jsou dítěti v tomto procesu zatajeni.

Hlavní obětí této praxe jsou proto nakonec především děti, kterým je upřeno právo na otce a matku a na to, aby bylo vychováno svými biologickými rodiči.

3.5 Ohrožení svobody svědomí a vyznání

Praxe zemí, které již redefinovaly manželství, ukazuje, že tato legislativní změna přináší pronásledování všech, kdo se i nadále domnívají, že skutečné manželství může být pouze mezi mužem a ženou.

Odpůrci nového pojetí manželství bývají nezdědka charakterizováni jako rasisté či homofobové. Jejich názory jsou postaveny mimo zákon. Nejedná se o výjimečné situace, ale spíše o právně logický důsledek tohoto postupu:

(a) stát chce uznávat manželství mezi osobami stejného pohlaví,
(b) antidiskriminační zákonodárství zavádí zákaz odlišného zacházení z důvodu sexuální orientace a
(c) trestní zákonodárství staví mimo zákon projevy kritické k nové právní úpravě. Právní postih kritiky nové právní úpravy se hodnotí jako tzv. verbální projevy nenávisti (*hate speech*). Dopad na svobodu slova je nezbytně jen dalším důsledkem pokusů nové definice manželství.

Nejedná se jen o nesouhlasný veřejný písemný projev. Právní postihy totiž směřují také proti drobným živnostníkům (fotografové, cukráři, hoteliéři), kteří chtějí provozovat své podnikání v souladu se svou vírou a odmítli se tedy aktivně účastnit organizování stejnopohlavních svateb. Kauzy bývají nezdědka popularizovány v rámci kampaně homosexuálními aktivisty, a to za podpory veřejných institucí sloužících k prosazování rovnosti (obdoba českého veřejného ochránce práv).

4 Závěrem

Manželství jako svazek muže a ženy není jen produktem nějaké tradice. Je přirozenou realitou, která existovala i v dobách, kdy státy v dnešní podobě ještě neexistovaly. A bude existovat i v případě, kdy zákonodárci tento pojem násilně „unesou“, aby jej přiřadili jiné realitě.

Osoby stejného pohlaví ke svému svobodnému životu manželství nepotřebují. Nejsou totiž uzpůsobeny k tomu naplnit jeho původní účel. Proto je jakákoliv snaha o změny zákona tímto směrem nerozumným krokem.

Manželství a na něm vybudovaná rodina totiž představují základní a nezbytný stavební prvek lidské společnosti. Až donedávna o tom nepanovaly pochybnosti, proto také nebyla potřeba zakotvit tuto skutečnost na úrovni ústavního zákona. Zkušenosti z řady zemí však ukazují, že vývoj může zajít tak daleko, že k redefinici manželství se přikročí bez potřebné společenské diskuse, například pouze soudním rozhodnutím. To je jeden z důvodů, proč je vhodné o celém tématu vést širokou veřejnou diskusi. A proto také navrhuje zakotvit pojem manželství na úrovni ústavního zákona.

---

5 Použité zdroje

Anderson, R. T. (2015). *Truth Overruled : The Future of Marriage and Religious Freedom*. Washington : Regnery Publishing.

George, R. P.; Bradley, G. V. (1995). Marriage and the liberal imagination. *Georgetown Law Journal* 84(2), 301-320.

Girgis, S.; Anderson, R. T.; George, R. P. (2012). *What is marriage. Man and Woman: A Defense*. New York : Encounter Books.

Girgis, S.; George, R. P.; Anderson, R. T. (2011). What is marriage. *Harvard Journal of Law Public Policy* 34(1), 245-288.

Kříž, J. (2017). *Autonomie církvi*. Praha : C. H. Beck.

Lee, P.; George, R. P. (1997). What Sex Can Be: Self-Alienation, Illusion, or One-Flesh Union. *American Journal of Jurisprudence* 42, 135-158.
